

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-485-6-9>

**AT THE INTERSECTION OF ECOETHICS AND ECOSTHETICS
(THE LYRICAL HEROINE OF THE BOOK OF POEMS
"THE VOICE OF THE GRASS" BY VALENTYNA STOROZHUK)**

**НА ПЕРЕТИНІ ЕКОЕТИКИ Й ЕКОСТЕТИКИ
(ЛІРИЧНА ГЕРОЇНЯ КНИГИ ПОЕЗІЙ «ГОЛОС ТРАВИ»
ВАЛЕНТИНИ СТОРОЖУК)**

Krupka V. P.

*Candidate of Philological Sciences,
Associate Professor,
Associate Professor at the Department
of the Ukrainian Language
Mykhailo Kotsiubynsky Vinnytsia State
Pedagogical University
Vinnytsia, Ukraine*

Крупка В. П.

*кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри української
літератури
Вінницький державний педагогічний
університет імені Михайла
Коцюбинського
м. Вінниця, Україна*

Vinnichuk A. P.

*Candidate of Philological Sciences,
Associate Professor,
Head of the Department of the
Ukrainian Language
Mykhailo Kotsiubynsky Vinnytsia State
Pedagogical University
Vinnytsia, Ukraine*

Віннічук А. П.

*кандидат філологічних наук, доцент,
завідувач кафедри української
літератури
Вінницький державний педагогічний
університет імені Михайла
Коцюбинського
м. Вінниця, Україна*

Krot O. V.

*teacher of the highest category, senior
teacher, teacher of primary classes
Lyceum No. 2 of the Kalyniv city
council of the Vinnytsia region
Kalynivka, Vinnytsia region, Ukraine*

Крот О. В.

*учитель вищої категорії, старший
вчитель, учитель початкових класів
Ліцей № 2 Калинівської міської ради
Вінницької області
м. Калинівка, Вінницька область,
Україна*

Поезія Валентини Сторожук – самобутньої української авторки, родом із Поділля, позначена домінуванням мотивно-образних характеристик, які розкривають неосяжний і принадний водночас флористичний світ рідного краю. Її книги «Пам'ять шипшини», «Дивина», «Третя Пречиста», «Зелена Неділя», «Голос трави», «Я-ЗИЧНИЦЯ» та ін. дають можливість реципієнтові зануритися в таїнство безпосереднього, глибинного спілкування з травами і квітами, де чи не кожна розмова – сповідальні рефлексії-одкровення.

І все це він реалізує крізь призму образу ліричної героїні. А. Віннічук зазначає, що «ліричний герой є одним з компонентів свідомості, характерних для лірики, що є і суб'єктом, і об'єктом, і носієм свідомості, і предметом зображення: він неприховано стоїть між читачем і художнім світом лірики» [5, с. 106]. У поезії збірки «Голос трави» лірична героїня, як віддзеркалення авторської свідомості, відчувається вповні гармонійною й органічною в довколишньому світі, оскільки, на відміну від авторки, наділена рисами характеру – меншою мірою прагматичними і раціональними, ніж у реальному житті.

Повертаючись до лона природи, вона щоразу відкриває для себе нові й нові загадки, навчається слухати, чути, відчувати, розуміти. Доречно в цьому аспекті заважити, що для жінки-українки культ Землі – це основа основ, позаяк в її стихії вона особливо щемно відчуває своє жіноче начало. В. Войтович в «Українській міфології» увиразнює зазначену характеристику: «Із силами землі особливо споріднена жінка, мати, господиня, бо з лона матері теж приходять усе живе й повертається назад, щоб прийти звідти знову» [1, с. 190].

У сучасній гуманітаристиці зазначена проблема набуває міждисциплінарних зв'язків, а отже, поетичну творчість Валентини Сторожук є доцільність аналізувати крізь призму екоетики, яка стає об'єктом екоестетики. Відповідно, лірична героїня, на думку В. Крупки, співпереживає, задумується над проблемами докільця, охороняє його [2, с. 30]; перебуває у пошуку, як зазначає Н. Філяніна, «шляхів гармонізації зв'язків між людиною та природою» [4, с. 95].

У книзі віршів «Голос трави» яскраво вираженим є календарний принцип світовідчуття і світовираження ліричної героїні. Розділи «Передчуття весни», «Літопис літа», «Під покровом осені» утверджують життєствердний пафос буяння навколишнього світу, коли людина, як частинка природи, зливається з нею, отримує насолоду від особливо щемних взаємин. Як і в «Лісовій пісні» Лесі Українки, рослинний світ збірки постає монолітним концептом, бо упродовж весни/літа/осені набуває свого повносилля. Ні зима, ні соціум не здатні зупинити природу, її віталістичні прояви здатні подолати будь-які перешкоди на шляху до сонця-життя. Саме тому книга має назву «Голос трави», де трава стає символом життєдайної міці, уособлює єднання людини й природи – і вже реципієнт відчуває, як на якусь миттєвість лірична героїня стає травою. Так, у поезії «Я – зелена трава...» читаємо: *«Я проб'юся крізь асфальт, між камінням зйду, / На гудроні і на хмарочосі / Серед ночі, як у молодому саду, / Кришталеві гойдатиму роси. / Хто ім'я моє зна? Все трава і трава... / Аміаком вбивають, бензином. / Можна знищить за день не гектар і не два, / Але мати Трава не загине»* [3, с. 38]. Такі художні акценти дають

можливість в аспекті екологічної естетики усвідомити, наскільки непевною і водночас всеосяжною є сила природи, наскільки незбагненними є її устремління до життя.

Зв'язок із природою рідного краю у Валентини Сторожук багатоаспектний, розгалужений мотивно-образними кореляціями «людина – час», «людина – природа – духовність», «дух – матерія». Естетична універсальність окремих образів – *бережини, води, неба, квітів, трав, птахів* – в ліричному оприявленні підсилюється як на рівні фольклорного звучання, так і в контексті авторської моделі світобудови.

Весняні передчуття Валентини Сторожук розпросторені в часі і просторі: *«Це берег. Бережечок. Бережина»* [3, с. 70], *«Земля – під снігом, / хоч він вже й сірий»* [3, с. 73], *«І тебе покличе небокрай»* [3, с. 75], *«А бір німує: у часи прийдеши...»* [3, с. 76]. Зрештою, кожний образ екосистеми у світобудові книги – це споглядання ліричною героїнею того, що надає їй внутрішньому світу психічної рівноваги, наповнює духовно-етичні орієнтації особливими сенсами: *«Така весна – аж тьохкає душа! / Акація цвіте – на душу ліки. / Ховає куропатка в комишах / Свій виводок від пазурів шуліки»* [3, с. 83]. Розділ «Літопис літа» починається, як і попередній, із того, якою стає трава, якою мовою вона говорить – і як на це реагує лірична героїня: *«Вже цілий місяць (розкиш незбагненна!) / Вивчаю дивовижну мову трав, / Отих, які на полі й коло річки, / Що в лісосмугах, в затінках дібров. / Шукають маму братики-й-сестрички, / А та не чує їхніх молитов»* [21, с. 85].

Квіти підсилюють відчуття тонкої емоційної організації героїні. Вони – це те найпрекрасніше, що існує в її душі: краса, добро, мрії... Тому щонайменші зміни, порухи, динамічні зрушення світу природи відгукуються у її внутрішньому світі, гармонізують і довершують його: *«Біла ромашко, моргни мені оком лимонним. / Ляжу в траві горілиць. Похвалися-но, як / В щирій любові тобі зізнавався фіолетовий дзвоник / І засилав трибунців-сватачів коров'як»* [21, с. 86].

Осінь завжди є ознакою швидкоплинності, минулості, того, що час проходить, змінюється, а людина – старіє, тому почуття ліричної героїні стають більш мінливими, а щем набуває рис печалі: *«Усі дерева обірвуть вітри це. / Напевно, так, старенький Лісе, тра. / І рознесе листки хвостата хвища – / Отих вітрів завіяна сестра. / Вона затягне пісню недолугу, / Неначе вовк, що у капкан заліз»* [21, с.110].

Отже, лірична героїня книги поезій «Голос трави» – це, по-перше, відгомін авторської свідомості, для якої надзавданням є творити власний екосвіт за законами краси і добра, а по-друге, знаходити у ньому духовну рівновагу, гармонію, а отже, наснажуватися, аби цілком віддаватися добротворенню, що є найпершою місією людини на землі.

Література:

1. Войтович В. Українська міфологія. Київ : Либідь, 2005. 664 с.
2. Крупка В. П., Ткаченко В. І. Рецепція художньої екоетики в українській літературі кінця ХІХ–ХХ століть. *Академічні студії. Серія : Гуманітарні науки*. Вип.1. Одеса : ВД «Гельветика». 2021. С. 28–33.
3. Сторожук В. П. Голос трави. Поезії. Бєдрихів Край, 2010. 128 с.
4. Філянїна Н. М. Мистецьке осягнення природи та екологічна естетика. *Науковий вісник. Серія «Філософія»*. Харків : ХНПУ, 2015. Вип. 44. С. 94–107.
5. Vinnichuk A. P., Krupka V. P. The problem of the author and lyrical hero in a poetic writing. *International scientific conference «The influence of culture and art on the value orientations of civilization in war and post-war times» : conference proceedings (August 30–31, 2022. Riga, the Republic of Latvia)*. Riga, Latvia : «Baltija Publishing», 2022. P. 105–107.
6. Zelenenka I., Vinnichuk A., Krupka V., Tkachenko V., Iaruchyk V. Ecological and Aesthetic Potential of Works about Chornobyl: Technogenic Disaster as a Literary Problem. *Interdisciplinary Literary Studies*. Pennsylvania (USA): The Pennsylvania State University Press, 2024. № 26 (2). P. 237–259.